

Současné problémy sociální politiky (hodnocení a příprava politik)

garant kurzu : Prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.

Výuka proběhne online v univerzitní aplikaci MS Teams v čase stanoveném rozvrhem
(link/kód-1p6hawh)

Identifikace kurzu :

Magisterské kombinované studium VPLZ

Zakončení kurzu: zkouška (viz dále)

Kreditová zátěž: (12)

**Přímá výuka 1, studium literatury: česká (cca 900 s) 3, anglická (cca 430) 2,
seminární práce 1 hodnocená - 3, další úkoly (prezentace a testy) 3.**

Cíl kurzu :

Cílem kurzu je prohloubit poznatky o soudobé české sociální politice v evropském kontextu a rozvíjet schopnost studentů tvůrčím způsobem aplikovat teoretické, metodologické a věcné poznatky získané v jiných předmětech při analýze, hodnocení a přípravě sociálně-politických řešení aktuálních problémů sociální politiky v České republice.

Postup práce v kurzu je tak průpravou pro závěrečnou státní magisterskou zkoušku.

Cílem studia je, aby studenti dokázali v každé z oblastí identifikovat

1 Problémy, které řeší sociální politika

2 Dilemata v rovině cílů a principů sociální politiky spojená s těmito problémy

3 Jak se určité cíle a principy zvolené v dané oblasti promítají do konkrétních opatření

4 Jak tuto vazbu (cíle politiky – konkrétní opatření) posoudit podle určitých vlastností opatření sociální politiky, tedy kritérií posuzování a vhodných indikátorů

a tuto schopnost promítnout také do seminární práce.

Přímá výuka:

Přednášky a semináře na FSS: 10 hodin

Konzultace - zpětná vazba na test: 1 hodina

Konzultace - zpětná vazba na seminární práci (opakovaně): 9 hodin

Program:

Blok I

Obecná část – celková perspektiva sociálního státu v Evropě

1. Cíle a principy sociální politiky

1.1 Sociální politika a (post)moderní společnost: klíčové funkce sociální politiky.

Cíle sociální politiky: možné volby cílů, hierarchie cílů. Hlavní cíle, instrumentální cíle (ekonomické, administrativní. Tenze a konflikty mezi cíli.

Barr N., Whynes D.: Current Issues in the Economics of Welfare. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, London: Macmillan, 1993, Introduction, pp. 4-6.

1.2 Principy sociální politiky

Pojem sociální spravedlnosti, teorie: libertariáni, utilitaristé, liberálové, Rawls a jeho kritika, A. Sen

Gass B.: Expanding the Concept of Social Justice : Implications for Social Security, in Sociology of Social Security. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1991, pp. 16-21.

Doporučeno:

Sen, A. Development as Freedom 1999, Oxford Univ. Press, pp. 87-90.

Večeřa, M.: Sociální stát: východiska, přístupy. Praha, SLON, 1996, pp. 79-84.

2. Vývoj a podstata sociálního státu

2.1 Faktory, které ovlivnily vývoj sociálního státu: modernizace, masová demokracie, teorie sociálního občanství. Etapy vývoje sociálního státu, krize a reformy sociálního státu.

Večeřa, M.: Sociální stát: východiska, přístupy. Praha, SLON, 1996, pp. 55-70.

Heidenheimer A.J and Flora P. (eds.): The Development of the Welfare States in Europe and America. New Brunswick, New Jersey: Transaction Books, 1981 (1982, 1990), pp. 37-45.

2.2 Sociální stát a systém sociální stratifikace, vzájemné ovlivňování, typologie/režimy sociálního státu, režimy pracovního trhu.

Vztahy mezi cíli, principy, nástroji a účinky sociální politiky v režimech sociálního státu.

Esping - Andersen, G. : The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge: Polity Press, 1990, pp. 21-34.

Esping - Andersen, G. : The Social Foundations of Postindustrial Economics. Cambridge: Polity Press, 1999, pp. 36-46.

Doporučeno:

Esping - Andersen, G. : The Incomplete Revolution. Cambridge: Polity Press, 2009, pp. 79-85, 104-110.

Další literatura k typologii sociálního státu (učebnice jako Půtůček, Krebs a kol.)

Blok 2 – Problémy soudobého sociálního státu ve vybraných oblastech sociální politiky s důrazem na vazby problémy – cíle sociální politiky – nástroje/opatření

Oblasti jsou zvoleny tak aby pokryly vybrané klíčové oblasti sociální politiky a současně se jednalo o aktuální sociálně politická témata řešená v České republice

Téma - Koncepce a realita rodinné politiky

Rodinné politiky evropských jsou postaveny před výzvou klesající fertility a nových sociálních rizik jako je chudoba dětí či handicap matek na trhu práce. Faktory, jež ovlivňují tyto fenomény, jsou jistě velmi komplexní. Ukazuje se ovšem, že tradiční přístupy podpory rodiny vycházející z předpokladu modelu živitel - pečovatelka dnes nefungují, neboť v některých ohledech neodpovídají novým realitám. Jaké jsou tedy možnosti veřejných politik ?

Sirovátka, T. 2006. Rodina a reprodukce versus a role sociální politiky, in Rodina, zaměstnání a sociální politika, MU.

Saxonberg, S., Sirovátka, T. 2006, Failing Family Policy in Post-Communist Central Europe. Journal of Comparative Policy Analysis 8 (2): 189-206.

Leitner, S. (2003), 'Varieties of Familialism. The caring function of the family in comparative perspective.' European Societies 5(4), pp. 353-375.

Doporučeno:

Castles, F.G. 2003. "The world turned upside down: below replacement fertility, changing preferences and family-friendly public policy in 21 OECD countries." Journal of European Social Policy 13 (3): 209-227.

Koncepce rodinné politiky - MPSV 2017.

Téma - Sociální pomoc a sociální služby v kontextu sociálního začleňování.

Problémem sociálního státu, jenž "se dostává pod tlak globalizace a ekonomických kritérií, je z jedné strany vztah mezi sociálním zajištěním a aktivitou na trhu práce (pracovní pobídky), na druhé straně schopnost ochránit zranitelné skupiny před chudobou a sociální exkluzí. Jsou tyto dva cíle slučitelné ? Jak vhodně kombinovat intervence dávkami a službami ve vztahu k různým dimenzím sociálního vyloučení ? Jaká míra decentralizace opatření a jaká participace různých subjektů je vhodná k dosažení citlivých řešení ?

Saraceno, Ch. (ed) 2002. Social Assistance Dynamics in Europe. National and Local Poverty Regimes. Bristol: The Policy Press, pp. 81-119, 127-137, 235-258.

Vašečka 2009. Charakter sociálnej pomoci.

Doporučeno:

Strategie sociálního začleňování, MPSV 2015

*Informativně:
Základní zákonné úpravy*

Téma - Důchodová reforma;

Demografická změna je zásadní výzvou pro úvahu o rekonstrukci etických i ekonomických principů důchodových systémů. Etický problém: kdo (které generace, které skupiny a v jaké míře) má nést náklady na "stárnutí společnosti" ? Do jaké míry je spravedlivé přenášet rozdíly v postavení na trhu práce v produktivní fázi života do fáze neproduktivní ? Ekonomický (a sociální problém): jak zajistit "jisté, odpovídající" důchody a "udržitelný důchodový systém současně.

J. Myles A New Social Contract for the Elderly ? Pp.130-172 in Esping Andersen, G., Gallie, D., Hemerijck, A. a J. Myles 2002. Why We Need a New Welfare State? A New Welfare Architecture for Europe. Oxford: Oxford University Press.

Bezděková zpráva k alternativám důchodové reformy 2005. (www.reformaduchodu.cz)

Doporučeno:

Závěrečná zpráva PES k důchodové reformě a další aktuální materiály, viz <http://www.mpsv.cz/cs/8179>

*Materiály MPSV k důchodové reformě (Potůčkova komise).
<http://www.duchodova-komise.cz/>*

Téma - Politika zaměstnanosti a Strategie Evropa 2020 - Národní program reforem (část zaměstnanost);

Problém politiky zaměstnanosti specifikujeme jako možnosti a limity strategie aktivizace klientů na trhu práce, individuálního přístupu ke klientům a uplatnění preventivních opatření v české politice zaměstnanosti při rozvoji lidských zdrojů a kvality pracovní síly. Současně jde o rozvoj systému ‚governance‘ v oblasti trhu práce a jeho regulace.

Gallie D., Paugam S. Welfare Regimes and the Experience of Unemployment in Europe. Oxford Univ. Press 2000, s. 1 – 21.

Van Berkel, R. W. de Graaf, T. 2011. The Governance of Active Welfare States. Pp. 1-21. In The Governance of Active Welfare States in Europe. Houndmills, Basingstoke: Palgrave, Macmillan.

Sirovátka, T., Horáková, M., Horák, P. Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi, MU, 2014, s. 18-84 (kap. 1 a část kap 2, s. 183-193 Závěry.

Doporučeno:

Strategie Evropa 2020 - Národní program reforem, část zaměstnanost.

Seminární práce

V seminární práci budou postupně řešeny tři body osnovy seminární práce

1 Obecná východiska řešení - definice problému, jeho význam, rozsah a intenzita problému, faktory (sociální, ekonomické, politické, atp.) ovlivňující problém a jeho řešení. Etické volby spojené s řešením problému, jejich legitimita.

2 Hodnocení politik

Rozbor a hodnocení současných a/nebo navrhovaných řešení: legitimita cílů, efektivnost nástrojů, záměrné a nezáměrné efekty (reálné, očekávané), role sociálních a politických aktérů.

3 Vypracování a zdůvodnění vlastních (alternativních) řešení

Návrh obsahuje: hlediska etická (sledované cíle jejich legitimita), hlediska racionality – nástroje/opatření a jejich charakteristiky (efektivnost, ekonomická efektivita), hlediska implementace (průchodnost řešení, role aktérů, postupy).

Zakončení kurzu

1 zpracování seminární práce/expertizy, tj. analýzy (hodnocení) a vlastního řešení k jednomu vybranému tématu (rozsah 13 -20 stran), zahrnuje tři části: teoretická východiska, analýzu a hodnocení politik, vlastní návrhy

Je hodnoceno max 70 bodů

2 písemná zkouška – 2 otázky (obecná a specializační část)

Každá otázka max 15 bodů

Hodnocení:

0-65 bodů neuspěl

66 a více uspěl

Další (obecně zaměřená) literatura:

Ringen, S. 1987. The Possibility of Politics. Oxford University Press.

Potůček, M. 1999. Křižovatky české sociální reformy. Praha: SLON.

Sirovátka, T. 2000. Česká sociální politika na prahu 21. století: efektivnost, selhávání, legitimita. Brno: MU.

Studium pramenů k aktuálním tématům sociální politiky: materiály, koncepce, návrhy MPSV a dalších rezortů případně jiných institucí v Č, materiály Evropské komise atp. (webové stránky: www.mspv.cz, www.europa.eu.int., denní a odborný tisk).

Podle výběru tématu se předpokládá v zpracovaných expertizách využití další relevantní samostatně vyhledané literatury.

Harmonogram kurzu

13. 10. až 29.10. samostudium obecných témat

30. 10. Konzultace 1 FSS

Obecná témata – stručné provedení tématy a dotazy studentů (2 hod)

Specifická témata: provedení tématy učitelem - rodinná politika, sociální pomoc, důchodová reforma, politika zaměstnanosti

a návazně implikace pro postup na seminární práci (dovození kritérií hodnocení politik vyvozená z pramenů) (4 hod)

5. 11. Test 1 znalostí (obecná témata), odevzdání 8. 11.

Konzultace: zpětná vazba na test 1 písemná, případně ústní do 17.11.

31.10. až 4.12. Studium specifických témat a příprava bodu 1 seminární práce

5.12. Konzultace 2 FSS (4 hod)

Prezentace první verze bodu 1 seminární práce (2 hod)

Konzultace postupu na seminární práci (2 hod)

6.12. až 15. 1. zpracování seminární práce

19.12. odevzdání druhé verze bodu 1 seminární práce

Konzultace: zpětná vazba na seminární práci bod 1 písemná, případně ústní do 28.12.

15. 1. Odevzdání seminární práce

Konzultace: zpětná vazba na seminární práci písemná, případně ústní do 25. 1.

10.2. Dopracování seminární práce

Konzultace: zpětná vazba na seminární práci písemná, případně ústní do 20. 2.

***Konzultační hodiny Tomáš Sirovátka (osobně v kanceláři 5.56
v konzultačních hodinách a podle domluvy)***

Další možnosti:

telefonicky 54949 6559, e-mail: sirovatk@fss.muni.cz,

online: MS teams (1444), skype: tomas.sirovatka

podle osobní dohody průběžně

Specifické termíny:

Před testem: 5.11. 18-19.30 hod online

Po testu: 12.11. 18-19.30 hod online

Sem.práce bod 1: 20.12. 18-20 hod. online

Sem. práce celek: 19.1. 18-20 hod online